būti susiformavęs kultūrinis sluoksnis, nes aptikta pavienių radinių, datuojamų XVII–XVIII a., taip pat pavienių duobių su XVII–XVIII a. radiniais, bet dėl mažo sluoksnių gylio šie buvo sunaikinti XX a. arimų metu. Įžemis – gelsvas ar rausvas molis – pasiektas 20–90 cm gylyje. Viename iš šurfų (13) aptikta duobė su 2 galvijų palaikais datuojama XVIII–XIX a. Atsižvelgiant į gyvulių amžių ir lytį (patelė ir naujai atsivestas gyvulys), radimo aplinkybes ir tafonomiją, manoma, kad aptiktos veršiavimosi metu nugaišusių karvės ir veršiuko liekanos.

Inventorinti 58 radiniai datuojami XVII–XIX a.: 45 buitinės keramikos šukės (3 pav.), 7 statybinės keramikos fragmentai, 2 sagos, 3 monetos ir 1 vario lydinio grandelė siejama su vėlyvuoju geležies amžiumi (4 pav.). Taip pat aptikta daugybė archeologinės vertės neturinčių, vėlyvų radinių: vinys, vielos gabalėliai, surūdijusių metalų fragmentai, butelių ir kitų stiklų duženos, buitinės keramikos šukės ir t. t., kurie dėl menkos mokslinės vertės nebuvo inventorinami.

Vegeriai Village Site

In 2022, an exploratory excavation was carried out in the village of Vegeriai (northern Lithuania, Akmenė district) consisting of 8 test pits measuring 1 x 2 m and 6 test pits measuring 2 x 2 m. The total area excavated down to the sterile soil was 40 m^2 (Fig. 1). No archaeologically valuable layers were detected, as the sterile soil was reached right under the ploughed soil (Fig. 2). A total of 58 representative finds were catalogued (Fig. 3), most of which were dated to the 17th–19th centuries. One copper alloy ringlet was found, dated to the Late Iron Age (Fig. 4).

Marius Petkus,
Darius Balsas,
Rokas Kraniauskas

Sendvario dvaras Klaipėdoje

2022 m. Klaipėdoje, sklypuose Mokyklos g. 33 ir Tilžės g. 51, buvo atlikti žvalgomieji tyrimai (1 pav.). Tyrimai vykdyti Sendvario dvaro sodybos fragmentų teritorijoje. 2021 m. sklype Mokyklos g. 33 tyrimus vykdė M. Petkus. Ištirta 17 šurfų, bendrai 34 m^2 plotas. Šurfuose atidengtos Sendvario dvare XX a. I pusėje stovėjusių pastatų liekanos, aptiktas XIX a. pabaigos–XX a. vidurio akmenų grindinys. Tyrimų metu fiksuoti nuo 40 cm iki 1,4 m storio kultūriniai sluoksniai, juose rasta XVII–XX a. datuojamų radinių (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 205–207).

2022 m. buvo ištirta 11 šurfų, bendrai ištirtas 29 m^2 plotas. Šurfų numeracija tęstinė nuo 2021 m. tyrimų. Sklype aptiktos 3 dvaro pastatų liekanos – I gyvenamojo namo, ūkinio pastato ir senojo ūkinio pastato pamatai. I gyvenamojo namo liekanos rastos šurfuose 23–24 ir 28. Namo pamatų paviršius atidengtas 30–40 cm gylyje sklypo PV dalyje. Šurfuose 23 ir 28 atidengti pastato ŠV sienos pamatai, o šurfe 24 – PR sienos pamatas (2 pav.). Pastato pamatai yra 30–60 cm pločio ir 10–40 cm aukščio, sudėti iš nuo 12x9x8 cm iki 40x32x25 cm dydžio akmenų, kurie rišti rusvu kalkiniu arba pilkšvu cementiniu skiediniu. Šurfuose aptiktos pamatų apatinės dalys, kurias sudaro viena akmenų eilė, tarpuose tarp akmenų yra raudonų molinių plytų duženų. Šurfe 23 pamate yra sumūrytos raudonos molinės plytos. Plytos apskaldytos, apie 25x12x7 cm dydžio. Šurfe 28 atidengti nuo 13x10x8 cm iki 55x25x20 cm dydžio pamatiniai akmenys sudėti ant raudonų molinių plytų pado.

Šurfe 23, 1,1 m atstumu į ŠR nuo pamato, 30–65 cm gylyje atidengtas apardytas *krosnies* su sienelėmis padas. Krosnies apačioje yra sudėti įvairaus dydžio (nuo 7x5 cm iki 32x10 cm) akmenys, ant jų supiltos raudonų molinių plytų nuolaužos ir kalkinis skiedinys. Šio sluoksnio storis siekia 25 cm. Ant sluoksnio sumūrytos dvi ŠV–PR kryptimi orientuotos raudonų molinių plytų sienelės. Sienelių aukštis – 15–35 cm, plotis – apie 30 cm. Mūre naudotos 28x14x7 ir 25x11x6,5 cm dydžio plytos, kurios rištos rusvu kalkiniu skiediniu. Šurfo ŠR dalyje, 60 cm gylyje, atidengtos apdegusių raudonų molinių plytų grindys, jos sudėtos iš 25x11x6,5 cm dydžio plytų.

Dvaro ūkinio *pastato* liekanos rastos šurfe 25. Dvaro ūkinio pastato pamatų paviršius atidengtas 60 cm gylyje, po XX a. vidurio akmenų grindiniu, sklypo Š dalyje. Aptiktas pastato ŠV sienos pamato fragmentas. Išlikęs pamatas yra 1–1,2 m pločio ir iki 35 cm aukščio. Fiksuota viena, apatinė akmenų eilė. Pamatas sudėtas iš 10x8x7–40x40x30 cm dydžio akmenų, rištas rusvu kalkiniu skiediniu, kurio likučiai rasti tarp akmenų. 1944 m. aerofotonuotraukoje yra matomas apie 12,5 m pločio ir 29–31 m ilgio ŠR–PV kryptimi orientuotas pastatas.

Dvaro senojo ūkinio *pastato* liekanos rastos šurfuose 26–27. Pastato pamato paviršius atidengtas 60–90 cm gylyje sklypo V dalyje, po XX a. vidurio akmenų grindiniu. Šurfe 26 fiksuotas pastato ŠR sienos fragmentas. Pamatas yra apie 1,05 m pločio, 25–30 cm aukščio. Šurfe atidengtos stipriai apardyto pamato liekanos, kurios buvo užverstos stambiomis griuvenomis. Tarpuose tarp akmenų rasta raudonų molinių plytų griuvenų ir kalkinio skiedinio gabaliukų nuo suardytos pastato sienų. Sveikų plytų dydis 16x12x6,5 cm. Aptikti pamatiniai akmenys yra nuo 7x4x4 cm iki 67x60x40 cm dydžio, jie rišti pilku cementiniu skiediniu. Šurfe 27 fiksuotas

1 pav. Tyrimų situacijos planas: 1 – sklypų ribos; 2 – neišlikusių pastatų vietos (1944 m. aerofotonuotraukos situacija); 3 – išlikę senieji dvaro pastatai; 4 – 2021 m. šurfai; 5 – 2022 m. šurfai. D. Balso brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – land plot boundaries; 2 – outline of the buildings that were present in the 1944 aerial photograph; 3 – surviving manor buildings; 4 – 2021 test pits; 5 – 2022 test pits.

2 pav. Šurfe 24 atidengtas dvaro pastato pamatas iš ŠV. R. Kraniausko nuotr.

Fig. 2. The foundations of a manor building unearthed in test pit 24, viewed from the NW.

pastato R kampo pamatas. Pamatas yra 90 cm pločio, apie 30 cm aukščio. Fiksuota viena, apatinė eilė akmenų. Akmenys yra nuo 12x10x7 cm iki 27x25x25 cm dydžio, tarpuose tarp akmenų rasta raudonų molinių plytų. Pamato mūras rištas balkšvo atspalvio cementiniu skiediniu. Į PR nuo pamato aptikta stambių akmenų eilė – senesnio pastato pamatas (?).

XX a. viduryje sklypo paviršius buvo dengtas akmenų *grindiniu*, kuris rastas šurfuose 25–27. Grindinys atidengtas po asfalto danga, 10–25 cm gylyje. Žemiau grindinio aptikti senųjų dvaro pastatų pamatai. Grindinys sudėtas iš 7x4–32x18 cm dydžio skaldytų ir neskaldytų lauko akmenų ant 30–35 cm storio smėlio sluoksnio.

Šurfuose 18–20, po dabartinėmis dangomis, fiksuoti 25–40 cm storio niveliaciniai žvyro sluoksniai ir 5–10 cm storio pilko dirvožemio sluoksnelis, kuriame rasta pavienių raudonų molinių plytų nuolaužų. Kitokių radinių šiame sluoksnyje nerasta. Šurfuose pamatų neaptikta, XX a. II pusėje įrengiant asfaltuotą aikštelę buvo suardyti pamatai ir nukasti dvaro kultūriniai sluoksniai. Išliko tik šio sluoksnio likučiai. Po dirvožemiu atidengtas įžemis – pilkas ir melsvas arba rusvas molis. Šurfuose 21 ir 22 po velėna aptikta nuo 40 cm iki 1,7 m storio vėlyvi perkasti ir permaišyti sluoksniai.

Šurfuose 23–28 po asfalto danga ir supiltiniais XX a. II pusės sluoksniais fiksuotas iki 40 cm storio griuvenų sluoksnis su raudonomis molinėmis plytomis ir jų nuolaužomis. Šis sluoksnis suformuotas nugriovus dvaro pastatus. Maždaug 40–60 cm gylyje aptiktas 20–40 cm storio permaišyto pilko dirvožemio su gelsvu moliu ir griuvenomis sluoksnis. Giliau šurfuose fiksuotas pilkšvo – juosvo dumblingo priesmėlio sluoksnis, kuris susidarė žemoje pelkėtoje vietoje. Sluoksnio storis – 50–70 cm. Jame rasta pavienių XVII a. pabaiga–XIX a. datuojamų radinių – koklių nuolaužų, buitinės keramikos šukių. Taip pat sluoksnyje buvo pavienių stambių plytų nuolaužų, kurios, matyt, priklausė seniesiems XVI–XVII a. dvaro pastatams. Įžemis tyrinėtuose sklypuose pasiektas 0,6–1,65 m gylyje.

Šurfuose aptikti nuo 40 cm iki 1,6 m storio kultūriniai sluoksniai, kuriuose rasta XVII a. pabaiga–XX a. datuojamų radinių. Tyrimų metu po asfalto danga ir supiltiniais XX a. II pusės sluoksniais fiksuotas iki 40 cm storio XX a. vidurio griuvenų sluoksnis su raudonomis molinėmis plytomis ir jų nuolaužomis. Šis sluoksnis suformuotas nugriovus dvaro pastatus. Maždaug 40–60 cm gylyje aptiktas 20–40 cm storio permaišyto pilko dirvožemio su gelsvu moliu ir griuvenomis sluoksnis, kuris, matyt, buvo suformuotas XX a. pradžioje. Giliau šurfuose fiksuotas pilkšvo ir juosvo dumblingo priesmėlio sluoksnis – XVII a. pabaigos–XIX a. kultūrinis sluoksnis. Sluoksnio storis siekia 50–70 cm. Sluoksnyje rasta pavienių XVII a. pabaigos–XIX a. radinių – koklių nuolaužų, buitinės keramikos šukių (2020 m. tyrimų metu taip pat buvo aptiktas kultūrinis sluoksnis, kuriame rasta XVII–XIX a. pradžios radinių). Taip pat sluoksnyje aptikta pavienių stambių plytų nuolaužų, kurios, matyt, priklausė seniesiems XVI–XVII a. dvaro pastatams. Įžemis – pilkšvas, melsvas molis pasiektas 1,1–1,65 m gylyje. Iš viso tyrimų metu rasta 16 vienetų radinių.

Ištirtuose šurfuose atidengtos ir užfiksuotos Sendvario dvare XX a. I pusėje stovėjusių pastatų liekanos, aptiktas XX a. vidurio akmenų grindinys. Tyrimų metu fiksuoti nuo 40 cm iki 1,7 m storio kultūriniai sluoksniai, kuriuose rasta XVII a. pabaigos–XX a. radinių. Sklype aptikti pastatai yra pažymėti XX a. pradžios Klaipėdos miesto planuose ir yra matomi 1944 m. aerofotonuotraukoje. Radiniai saugojimui perduoti MLIM.

Sendvaris Manor in Klaipėda

In 2022, an exploratory excavation was carried out at 33 Mokyklos St. and 51 Tilžės St. in Klaipėda, at the site of the Sendvaris Manor house (Fig. 1). The excavation comprised 11 test pits with a total area of 29 m^2, and the remains of three manor buildings were discovered: the foundations of residential building I, a late outbuilding, and an early outbuilding (Fig. 2). The buildings found at the site were marked on the early-20th-century Klaipėda city plans and were visible in an aerial photograph taken in 1944. The remains of the Sendvaris Manor buildings dating to the first half of the 20th century were uncovered in the test pits, along with a mid-20th-century cobblestone pavement. The excavation recorded an archaeological layer ranging from 40 cm to 1.7 m in thickness, which contained finds from the late 17th to the 20th centuries.

1 pav. Tyrimų vieta iš PR prieš tyrimus. D. Riboko nuotr.

Fig. 1. Excavation area prior to commencing work, viewed from the SE.

Dalius Ribokas

Baltadvario įtvirtinto dvaro Šiaurės vartų tyrimai

Baltadvario įtvirtintos dvaro sodybos fragmentai yra Baltadvario kaime (Molėtų r., Videniškių sen.), Siesarties vingio kyšulyje. Čia buvo įtvirtintas Videniškių dvaras, XVI a. viduryje pastatytas kunigaikščių Giedraičių (Baubonis Z., Zabiela G. Baltadvaris. Žemių įtvirtinimai Lietuvoje. Vilnius, 2019, p. 18–22). Šiaurės vartų fragmentai su pylimu ir rūsiu po juo yra įtvirtintos dvaro sodybos fragmentų Š dalyje (1 pav.). Vartų pastatas apgriuvęs, be stogo, uždengtas apsauginiu gaubtu.

1984 m. Baltadvario dvaro sodybos fragmentų istorinius tyrimus atliko Arimeta Vojevodskaitė. Ji surinko istorinę ir ikonografinę medžiagą apie dvaro sodybą. 1987 m. archeologinius tyrimus vykdė I. Jučienė. Jos tyrimai nefiksuoti, todėl nei apimtis, nei rezultatai nežinomi. 1999–2003 m. dvaro sodybos fragmentus tyrė A. Kuncevičius, jis rado apardytą I–III a. gyvenvietę, XVI–XVIII a. dvaro sodybos kultūrinį sluoksnį ir mūrinius medinių dvaro rūmų pamatus (*ATL 1998 ir 1999 metais*, 2000, p. 339–341; *ATL 2000 metais*, 2002, p. 123–124; *ATL 2001 metais*, 2002, p. 153; *ATL 2003 metais*, 2005, p. 135–136).

2021 m. UAB „Ateities statyba“ pradėjo Baltadvario įtvirtintos dvaro sodybos fragmentų Šiaurės vartų fragmentų paveldo tvarkybos darbus. Jų metu numatyta rekonstruoti apsauginio gaubto atramas ir atkasti rūsio dalį spėjamai įgriuvai užtaisyti. Archeologiniai tyrimai vykdyti 2022 m. lapkritį pagal papildytą ir pakeistą projektą, siekiant atkasti restauravimui rūsį su